

הגיגים על רסיסים

בימים אלה עומד לפרוש מן הכנסת ח"כ אריה ("לובה") אליאב. את מקומו ימלא אורי אבנרי. אריה אליאב, וכמובן גם מר אבנרי, מייצגים מיפלגה קטנה. ב"ארגון הישראלי קוראים למיפלגות קטנות "רסיסי מיפלגות". רשימה זו מוקדשת ל"רסיסים".

ח"כ משה ארנס מקיים מגעים עם מיפלגות אחרות, על-מנת לשכנען להצטרף ליוזמתו להעלות את אחוז החסימה בבחירות הבאות לכנסת. אין זו יוזמה ראשונה בכיוון זה. הצעות ממין אלה מועלות חדשות לבקרים. כבר נוסו כמעט כל הרעיונות שמגמתם להור ציא מן הכנסת את המיפלגות הקטנות. המגמה היא להכפיל את האחוז הקיים, ולהעמיד אותו על 2 אחוזים. אילו הופעל חוק שכזה בבחירות לכנסת התשיעית, היתה נמנעת בחירתן של הרשימות הבאות: פועלי אגודת ישראל שזכו ב-1.3 אחוזים; שלומציון — תנועה להגשמת הציונות, שזכתה ב-1.9 אחוזים; הליברלים העצמאים, שזכו ב-1.2 אחוזים; מחנה של"י שזכה ב-1.6 אחוזים, ורשימתו של מר זועבי מנצרת, שזכתה במעט יותר מאחוז אחד.

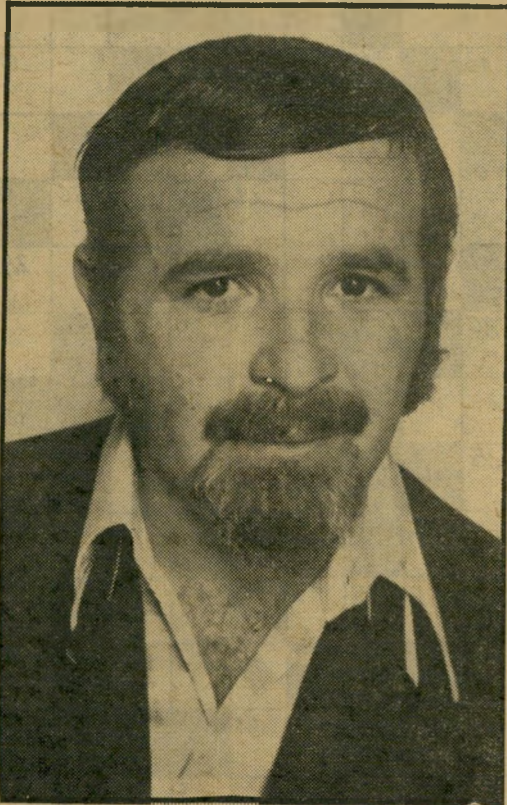
בדרך זו, היו מתפנים שמונה מקומות בכנסת תשיעית. קרוב לוודאי שמקומות אלה היו מתחלקים בין הליכוד, המערך, ד"ש והמפד"ל. על-מנת שלא לפ" גוע בכבודו של איש, לא נציין את שמם של אותם המועמדים מקרב ארבע המיפלגות הללו, לא ננקוב בשמות הזוכים המאושרים. מאידך היתה נמנעת כני סתם לכנסת של האדונים ד"ר קלמן כהנא, אריה אליאב, ד"ר מאיר פעיל, אריאל שרון, יצחק יצחקי, גידעון האוזנר, ח"כ זועבי והגברת שולמית אלוני.

בקבוצה זו אפשר למצוא חלק מטובי הפרלמנטרים של ישראל. זאת ועוד, מאחר שבמחנה של"י קיים הס" כס רוטציה, הרי בדרך זו היתה נמנעת כניסתו של אורי אבנרי, שאף הוא אינו קוטל-קנים בתחום הפרלמנ- טרי. או שמא היו דוחקים קבוצות אלה בטרם בחי רות לגושים הגדולים, על-מנת לזרוע מבוכה ופירוד אחר רי הבחירות. נזקקנו לפיקציה זאת, על-מנת להדגים תוצאות צפויות של העלאת אחוז החסימה. מהם הנימוקים העיקריים של דוחקי הקץ בנושא זה? על כך אפשר לענות באופן תמציתי:

- ההנחה כאילו מיפלגות קטנות משבשות את ההצביעות הממשלתית.
- ההנחה אחרת, כאילו מיפלגות קטנות חותרות ומצליחות פה ושם בחתרנות, להוות לשון-מאזניים קול-אליציונית ונוקבות בתעריך מופרז.
- ההנחה נוספת, כאילו על-ידי ביטול המכני של מיפלגות קטנות, תצטמצמו הגדולות להגיע לסדר-גודל שיאפשר להן שילטון שמתבסס על מיפלגה אחת. מעין חתירה לסטואציה פרלמנטרית דוקטורית נוסח אנגליה, ארצות-הברית ושאר האומות האנגלו-סאקסיות.
- ההנחה אחרת, כאילו מיפלגות קטנות אינן מייצגות את האינטרס הלאומי אלא אינטרסים שוליים. יש גם הנמקות נוספות, אך דומה שאלה שנימנו לעיל הן הנפוצות ביותר.

כל משקיף אינטליגנטי יוכל לקבוע על נקלה, מהו גודל תרומתן של הסיעות הקטנות לעבודת הכנסת. הקוטן מהווה דחף. חברי סיעות אלה מגלים נוכחות

ספק ליוזמים. דומה שהיוזמה הזו מקורה בתרבות פוליטית של התנשאות וציניות מצד בעלי הכוח בפולי- טיקה הישראלית. גם חלק מן הניסיונות לשנות את שיטת הבחירות כולה שאב מאותם המעיינות. אך אלה חתרו, לפחות, להישגים נוספים: העמקת הייצוג וה- קשר בין הבוחרים בכיוון לנבחרים. ואילו העלאת אחוז החסימה אמורה לעקור, באופן מכני ובזוטה, תנועות פוליטיות זעירות אך חיוניות מן הנוף הפרלמנטרי.

מאחרי יוזמה זו מסתתרת, אולי, גם מגמה נוס- פת — לחסום את דרכן של קבוצות פורשות פוטנציאל- ליות מהתמודדות אפשרית על אמון הבוחרים לכנסת העשירית. היוזמה עלולה לפגוע בעתיד בסרבני קמפי- דייוויד מקרב אנשי הליכוד.

אחד הביטויים החביבים על יוזמי העלאת אחוז החסימה, כמו על מי שחותרים לשנינו בשיטת הבחי- רות, הוא הכינוי "רסיסי מיפלגות". זהו מעין גידוף סטריאוטיפי נפוץ, שעושים בו שימוש כלפי כל המיפ- לגות הקטנות והזעירות — "רסיס" מול "גוש".

אך "רסיס" במשמעות הלשונית, הוא חתיכה קטנה מדבר שנשבר והתרכס. בפועל, מדובר במיפלגות קטנות בעלות מהות עצמית, שאינן מצטרפות לגושים גדולים. אך אפשר להציג "רסיס" גם במובן חיובי, ובפרט- פראזה מתוך "ביום קיץ" של ביאליק: "ורסיס נאמן אורידה עליך!"

עד כמה צינית הצעתו של הפרופסור משה ארנס, נוכל ללמוד מן האמלל התקיימו מגעים עם אנשי אגודת ישראל, וזו מסכימה לרעיון — בתנאי שהיא את נפשה תציל.

הנה לפנינו מודל נוסף של עסקים פוליטיים כרגיל.

פרופ' שבח וייס, חיפה

גבוהה. מקומם בין יוזמי החקיקה הפרטית, הצגת השאלות, העלאת הצעות לסדר היום והשימוש בשאר הכלים הפרלמנטריים, בולט במיוחד. מחקר שבוצע על-ידי ד"ר אברהם בריכטה מאוני- ברסיטת חיפה ועל-ידי כותב שורות אלה, שזכה בפיר- סום בעיתונות הפרלמנטרית המיקצועית בישראל ובי- חו"ל, קובע במפורש כי תרומתם הסגולית של אנשי הסיעות הזעירות לעבודת הכנסת גדולה לאין-שיעור, יחסית ולעיתים אבסולוטית, מזו של הסיעות הגדולות. לא כל שכן מזו של סיעות הקואליציה.

האגדה כאילו הסיעות הקטנות עומדות בטבורם של המשברים הממשלתיים, ונשום כך רבה תרומתן ליצירת מצבי משבר, אינה יותר מאשר אגדה. באותם המקרים שבהם הוקדמו הבחירות לכנסת בשל משבר ממשלתי חמור, היתה יד המיפלגות הגדולות בדבר.

הכנסת הראשונה פוזרה בטרם עת (ב-1951, במקום ב-1953), בשל המשבר בין מפא"י (46 ח"כים) לבין החזית הדתית המאוחדת (16 ח"כים); הכנסת הרבי- עית (ב-1961 במקום ב-1963), בשל משבר מנימי עמוק בתוך מפא"י — פרשת לבון — ויחסים משובשים בשל כך בינה לבין שותפה, אחדות העבודה (7 ח"כים) ומפד"ל (11 ח"כים); הכנסת השמינית פוזרה חודשים אחדים קודם לתום תקופת כהונתה, בשל מה שקרוי בפולקלור הפוליטי "התרגיל המבריק" של יצחק רבין, הקשור בהצבעת המפד"ל בפרשת חילול השבת על-ידי חילי-האוויר. המפד"ל מנתה אז 10 ח"כים.

גם המשבריות בממשלה הנוכחית נובעת מן הקרע בליכוד עצמו, בתוך לע"ם, בתוך החטיבה הליברלית (ארליך-מודעי) ובייחוד בתוך תנועת החרות. האדונים יגאל הורביץ, משה שמיר והגברת גאולה כהן (כולם אנשי המלך), "מטרידים" את הממשלה אף יותר ממח- נה של"י או רשימת זכויות האזרח.

הסיעות הזעירות אינן נוטלות בדרך-כלל שום חלק בחלוקת העוגה הקואליציונית. משום כך, הטענה כאילו הן מקיימות מצב סחיטה פרמנטרי, אינה נכונה. עיקר ההסדרים הקואליציוניים של-פיהם התקבל תעריך גבוה של מוקדי השפעה ושררה, קשור יותר בשמה של המפד"ל, אחדות העבודה ומפ"ם בעבר. ד"ש, ואף לעי- תים רחוקות הליברלים העצמאים.

גם הרעיון כאילו באמצעות העלאת אחוז החסימה אפשר יהיה — לצד ביטול הסיעות הקטנות — להביא את המפה הפוליטית של ישראל למצב דרמיפלגתי, טפל ביסודו וחסר תבניות. שכן, לכל היותר יגבר כוחן של כל הנותרות באחוז מסויים, שבהחלט לא יספיק על- מנת להביאן למצב של רוב מוחלט בכנסת.

אשר לייצוג האינטרס הלאומי, אין כל הוכחה בדבר המיתאם בין גודל התמיכה שבה זוכה גוש כזה או אחר, לבין "ייצוג הולם ואמיתי" של אינטרס לאומי. ההיסטוריה רצופה דוגמות אי-קצף של רוב טועה ומטעה וקבוצות מיעוט, לעיתים אנשים בודדים, שצד- קו בהערכת מצב וביזיוי האינטרס הלאומי העיקרי. די לעיין בדיברי הכנסת, על-מנת להיווכח עד כמה מפוכחות היו הערכות-המצב של הפרוגרסיבים, סיעת "העולם הזה", הרשימה לזכויות האזרח, אנשי מוקד- עבר ומחנה של"י בהווה. האם צריך שוב ושוב להור- כיה, כי דברים שנכתבו על-ידי ח"כ אריה אליאב בסיפ- רו "ארץ הצבי" אך לפני עשור שנים, הוגשמו בהסכמי קמפ-דייוויד, אולי באיחור-מה?

ייתכן שלא היה כלל טעם לבחון אז את טיעוני יוזמי השינוי בגובה אחוז החסימה. שכן, עצם הניסיון לבחון עמדה זו באמות-מידה עקרונית, מחניף ללא

מטורף עם רישיון

צחנת הסירחון התחילה לנדוף כבר בערב יום השני (11 בדצמבר), כאשר מפקד מישטרת מחוז תל-אביב, ניצב משה טיומקין, הודיע לקהל הרב שהצטופף סמוך לבניין מרכז התרבות של שגרירות גרמניה בתל-אביב כי אנדרי קלצ'ינסקי, שהשתלט קודם-לכן על הבניין וחטף בני-ערובה, הודיע למישטרה על מעשיו מראש, והגיע איתה להסכם שיסחרר את החטופים בשעה 11 בלילה...

המעגל הזה נסגר 10 ימים מאוחר יותר, כאשר השופט דוד ולך קיבל את טיעוניו של הפרקליט ח"כ דוב שילנסקי, ושיחרר את קלצ'ינסקי בערבות — זאת, למרות שעומד ותלוי נגדו עונש מאסר בפועל על אותה העבירה.

אפשר אולי להבין את להיטותו של ח"כ שילנסקי לשיחרר את לקוחו בערבות, מאחר שיתכן שהוא רואה בו ממשיך-דרכו במילחמתו בהסכם השילומים מגרמ-

אנדרי קלצ'ינסקי

ניה, 20 שנה קודם-לכן. אולם, קשה מאד לקבל בשימחה את נימוקיו של השופט.

לביית-המישפט מובאים מדי יום עשרות חשודים בניסיון לרצח, שוד או מעשי-אלימות דומים. גם הם, כבוד השופט, לכאורה לא גרמו כל נזק, מאחר שהיה זה רק ניסיון. האם משום כך תשחרר אותם בערבות, רק מפני שיש עוד פושעים בעולם שמסתובבים ללא מישפט?

זאת ועוד: מעניין אם יסכים ח"כ שילנסקי לעמוד לצידו של יוסף (ז'וזף) נידם, העומד בימים אלה למש- פט בגין עבירות ביטחוניות חמורות. גם נידם טוען כי עשה מה שעשה למען המולדת, ונגד הבלנים-מרחצים המסתובבים חופשי.

שיחרורו של קלצ'ינסקי הוכיח פעם נוספת, כי במדינת ישראל אחרי המהפך (כמו לפניו), יש סיכוי לחול-לירה מסויימים בעלי לשון חדה וקשרים טובים, להיות מטורפים עם רישיון.

יהודה קונפורטס, תל-אביב